

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ISSN 0320-3077
Online ISSN 2616-7522

УКРАЇНСЬКЕ МОВО- ЗНАВ- СТВО

Міжвідомчий
науковий
збірник

Засновано у 1973 р.

Випуск 1(49)

TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV

ISSN 0320-3077

Online ISSN 2616-7522

UKRAINIAN LINGUISTICS

Interagency
scientific
journal

Founded in 1973

Volume 1(49)

Вміщені дослідження з актуальних проблем соціолінгвістики, лексикології, лінгвопоетики, комунікативного синтаксису, конструкційної граматики, комп'ютерної лінгвістики.
Для викладачів, наукових працівників, учителів, студентів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

А. К. Мойсієнко, д-р філол. наук, проф. (відп. ред.);
Л. М. Костич, канд. філол. наук, доц. (заст. відп. ред.);
І. М. Арібжанова, канд. філол. наук, доц. (відп. секр.);
О. В. Бас-Кононенко, канд. філол. наук, доц.;
Ф. С. Бацевич, д-р філол. наук, проф.;
Ю. Бестерс-Дільгер, д-р габлітований, проф. (Фрайбург, Німеччина);
П. І. Білоусенко, д-р філол. наук, проф.;
Н. П. Дарчук, д-р філол. наук, проф.;
Л. П. Гнатюк, д-р філол. наук, проф.;
А. П. Загнітко, д-р філол. наук, проф.;
О. М. Зубань, канд. філол. наук, доц.;
С. Я. Ермоленко, д-р філол. наук, проф.;
І. В. Козленко, канд. філол. наук, доц.
І. В. Кононенко, д-р філол. наук, проф. (Варшава, Польща);
М. Мозер, д-р габлітований, проф. (Відень, Австрія);
В. М. Мокієнко, д-р філол. наук, проф. (Санкт-Петербург, Росія);
Ю. Л. Мосенкіс, д-р філол. наук, проф.;
О. С. Снитко, д-р філол. наук, проф.;
М. І. Степаненко, д-р філол. наук, проф.
С. Темчинас, д-р габлітований, проф. (Вільнюс, Литва);
С. М. Шевель, канд. філол. наук, асист.

Адреса редколегії

Інститут філології,
б-р Т. Шевченка, 14, м. Київ, Україна, 01601,
☎ (38044) 239 33 49

Затверджено

вченою радою Інституту філології
28.05.2019 року (протокол № 10)

Зареєстровано

Міністерством інформації України.
Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ № 3745 від 25.03.99

Постановою президії ВАК України
від 14.04.2010, пр. № 1-05/3

Наказ МОН України від 06.03.2015 № 261

Засновник та видавець

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет"
Свідоцтво внесено до Державного реєстру
ДК № 1103 від 31.10.02

Адреса видавця

ВПЦ "Київський університет" (кімн. 43),
б-р Т. Шевченка, 14, м. Київ, Україна, 01601,
☎ (38044) 239 33 22; факс 239 31 28

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Наукові погляди авторів та членів редколегії можуть не збігатися.

This volume contains researches on topical issues of the sociolinguistics, lexicology, linguopoetic, communicative syntax, cognitive linguistics, computer linguistics.

It is intended for lecturers, researchers, teachers and students.

**EDITORIAL
BOARD**

A. Moisiienko, Doctor of Philology, Prof. (chief editor);
L. Kostych, Candidate of Philology, Doc. (managing editor);
I. Arizbhanova, Candidate of Philology, Doc. (executive secretary);
O. Bas-Kononenko, Candidate of Philology, Doc.;
F. Batsevych, Doctor of Philology, Prof.;
Yu. Besters-Dilger, Dr Hab, Prof. (Freiburg, Germany);
P. Bilousenko, Doctor of Philology, Prof.;
L. Hnatiuk, Doctor of Philology, Prof.;
N. Darchuk, Doctor of Philology, Prof.;
A. Zahnitko, Doctor of Philology, Prof.;
O. Zuban, Candidate of Philology, Doc.;
S. Yermolenko, Doctor of Philology, Prof.;
I. Kozlenko, Candidate of Philology, Doc.;
I. Kononenko, Doctor of Philology, Prof. (Warsaw, Poland);
M. Mozer, Dr Hab, Prof. (Vienna, Austria);
V. Mokiyenko, Doctor of Philology, Prof. (Saint Petersburg, Russia);
Yu. Mosenkis, Doctor of Philology, Prof.;
O. Snitko, Doctor of Philology, Prof.;
M. Stepanenko, Doctor of Philology, Prof.
S. Temčinas, Dr Hab, Prof. (Vilnius, Lithuania);
S. Shevel, Candidate of Philology, Assist.

**Editorial board
address**

Institute of Philology,
14 Taras Shevchenko blvd, Kyiv 01601, Ukraine,
☎ (38044) 239 34 49

**Recommended
by**

Academic Board of Institute of Philology
28 May 2019 (protocol № 10)

Registered by

Ministry of Information of Ukraine.
State registration certificate
Series KV № 3745 (25 Mar 1999)

Resolution of the Presidium of HAC of Ukraine
14 Apr 2010 (protocol № 1-05/3)

**Founder
and editor**

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Publishing house "Kyiv University"
The certificate is added to state registry
ДК № 1103 (31 Oct 2002)

**Publisher
address**

Publishing house "Kyiv University" (off. 43),
14 Taras Shevchenko blvd, Kyiv 01601, Ukraine,
☎ (38044) 239 32 22; fax 239 31 28

Authors of published materials are fully responsible for gathering and preciseness of published facts, quotations, economical and statistical data, proper nouns and other data. The editorial board reserves the right to shorten and edit their materials. The scientific views of authors and members of editorial board may differ.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

811.161.2'276''20''

[https://doi.org/10.17721/um/49\(2019\).32-43](https://doi.org/10.17721/um/49(2019).32-43)

Олександр Стишов, д-р філол. наук, проф.
Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ

ДЖЕРЕЛА ПОПОВНЕННЯ МОЛОДІЖНИХ ЖАРГОНІЗМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Розглянуто один із важливих шарів лексичної системи загальнонаціональної української мови початку ХХІ ст. – молодіжні жаргонізми-неологізми. Визначено і проаналізовано головні джерела поповнення названих одиниць. Найбільш дієвим серед них виступає словотворення на основі питомих і запозичених дериваційних ресурсів. Ще одним досить дієвим джерелом збагачення молодіжного соціального діалекту виступають безпосередні входження з іноземних мов – англійської, російської, німецької, іспанської, французької, китайської. Також джерелами поповнення молодіжного мовлення є певна частина неологізмів, які проникли з інших жаргонів – комп'ютерного, спортивного, автомобільного, та окремі нові соціалектизми засвоєно (переважно зі зміною семантики) із мени дієвого джерела – кримінального аргю.

Ключові слова: молодіжний жаргон, соціалект, неологізм, словотворення, деривація, семантика, аргю.

Визначальну роль у динаміці розвитку лексики сучасної української мови (та й інших мов світу) відіграють неологізми, особливо загальномовні, переважна більшість яких згодом стає літературними словами та закріплюється в словниках. Проте поки що мало уваги в сучасній лінгвістиці приділено дослідженню джерел неологічної лексики в різних жаргонах. Адже з мовознавчого погляду соціалектизми – це одиниці розмовного стилю мови, які є альтернативою занадто заформалізованим, офіційним і нерідко “сухим” лексемам літературної мови і які вносять у народну мову живий струмінь, роблять її образнішою, емоційнішою та експресивнішою, а тому потребують ґрунтовного студіювання і закріплення в спеціальних словниках. Почасті названої проблематики у свої працях уже торкалися вчені в зарубіжній лінгвістиці (В. Мокієнко, Т. Нікітіна, М. Грачов, Е. Береговська, В. Хом'яков,

Ф. Рожанський, О. Борисова-Лукашанець, Е. Партридж, М. Кляйн та інші) і в україністиці (Н. Шовгун, С. Мартос, Р. Бондар, Л. Ставицька, Ю. Мосенкіс, П. Грабовий, Ю. Василенко, Н. Дзюбишина-Мельник, Г. Врублевська й ін.).

Постановка проблеми. Предметом нашої уваги в цій статті стали головні джерела поповнення молодіжних жаргонізмів-неологізмів, не зафіксованих найвідомішими тлумачними¹ і жаргонними українськими лексикографічними² працями, оскільки названі одиниці є визначальним корпусом слів, що слугують динамічному розвитку цього соціолекту. Адже склад мовців, які ним послуговуються, постійно змінюється: одні старшають і стають дорослими, а їм на зміну приходять інші. До того ж, кожна історична доба накладає свій відбиток на мову молоді – школярів, учнів професійних училищ, студентів, курсантів. Тому ми переконані, що названа вище проблематика була й залишається досить важливою та на часі, що і визначає актуальність теми цієї статті.

Мета розвідки – лінгвістичний аналіз основних джерел збагачення соціолекту учнівської і студентської молоді новими жаргонними словами на початку ХХІ ст.

Фактичний матеріал студії – переважно власні записи розмовного мовлення молоді (школярів, учнів професійних училищ, студентів, курсантів) (РММ), а також тексти з інтернету (Інт), сучасної періодичної й електронної преси (газети “Україна молода”, “Українська молодь”, “Молодь Черкащини”, “Молода

---

¹ Див.: Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. I–XI; Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. на CD) / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2009; Словник української мови. Київ : ВЦ “Просвіта”, 2012; Словник української мови : в 20 т. Київ : Наук. думка, 2010–2018. Томи I–IX.

² Див.: Український молодіжний сленг сьогодні / Уклад. С. Пиркало / за ред. та післямовою Ю. Мосенкіса. Київ : Мова та історія, 1999; *Ставицька Л.* Український жаргон: Словник. Київ : Критика, 2005; *Цезура О.* Лаба: тлумачний словник музичного та митецького сленгу. Київ : Український ренесанс, 2009; *Врублевська Г. Й.* Словник жаргонної лексики у творах письменників “Житомирської прозової школи”. Житомир : Вид. Житомир. обл. універс. наук. бібліотеки ім. О. Ольжича, 2015.

Галичина”, “Високий замок”) (Пр), радіо (“Українське радіо”, “Радіо Свобода”) (Р), телеканалів (“24 канал”, “НЛО TV”, “112-й канал”, “1+1”, “5-ий канал”, ТРК “Україна”, “ICTV” та інші) (Т) і художнього стилів (твори С. Жадана, Л. Дереша, А. Дністрового, І. Карпи, Є. Пашковського, С. Пиркало, О. Ушкалова, С. Андрухович, Ю. Андруховича). Корпус дібраних жаргонних слів становить понад 200 одиниць.

Загальновизнано, що жаргон, на відміну від арго, є відкритою системою, яка постійно поповнюється новими словами, відбиваючи соціальні й матеріальні зміни в житті українців. Однак, за нашими спостереженнями, молодіжний соціолект найбільш динамічний порівняно з іншими жаргонними підсистемами. Це зумовлено низкою чинників: постійною зміною поколінь, молоді люди полюбують активніше спілкуватися з метою самовираження, самоствердження, їхнє бажання бути неординарними, дотепними, прагнення вразити співрозмовника свіжістю та яскравістю висловлювання, намагання уникнути відомих, трафаретних та затертих слів і виразів тощо. Тут виявляється розкутість, тяжіння до створення нестандартної лексики та фразеології, яка слугує мовцям не лише засобом оригінальної номінації осіб, реалій, явищ, процесів, дій і станів, але й нерідко для посилення образності, емоційності, експресивності, впливу на одержувача інформації. Тому молоді люди часто використовують незвичні та колоритні слова й фразеологічні одиниці, переважно зниженого (а іноді й лайливого та вульгарного) регістру. Хоча, з іншого боку, їх мовлення в останні роки засвідчує зростання інтелектуалізації, що виявляється у вживанні книжних одиниць – переважно запозичених слів. Цікаво, що у процесі творення й засвоєння нових жаргонізмів простежуються своєрідні когнітивні процеси молодого покоління, їхнє неординарне сприйняття світу і бачення себе в ньому.

Слушні зауваги щодо особливостей молодіжного сленгу висловила Леся Ставицька, яка вважала, що йому, як ніякому іншому соціолектові, притаманна певна розмитість кордонів, а тому вичленувати його як замкнену підсистему можна лише умовно [Ставицька : 190].

Які ж основні джерела поповнення і збагачення молодіжного жаргону в українській мові початку ХХІ ст.? Зупинимося докладніше на цьому.

Зібраний фактичний матеріал і наші спостереження дали змогу виокремити кілька таких джерел.

1. Новоутворення на основі як питомих, так і запозичених дериваційних ресурсів. Словотвірне різноманіття характерне для цього соціального діалекту. Такі похідні одиниці, як і в сучасній українській літературній мові, так і в молодіжному жаргоні, істотно домінують. Фактичний матеріал переконливо засвідчує, що аналізовані соціолектизми утворюються здебільшого морфологічним і лексико-семантичним способами. Перший спосіб представлений різними підспособами, серед яких переважає суфіксальний. У процесі творення іменників-неологізмів, корпус яких є найбільшим в аналізованому соціалекті, на початку ХХІ ст. найпродуктивнішими постпозитивними формантами є: **-ик** (*джусик* ‘сік’, *борзик* ‘той, хто поводить себе нахабно, агресивно’ та ін.), **-ух(а)** / **-юх(а)** (*Сільуха* ‘продовольчо-промисловий супермаркет «Сільпо»’, *приколюха* ‘жарт, розіграш; дотепний вислів’ та ін.), **-к(а)** (*катка* ‘гра’, *ботанка* ‘заучка-відмінниця’ та ін.), **-он** (*зачесон* ‘зачіска’, *видон* ‘вид, вигляд кого-небудь’ та ін.), **-ак** (*зомбак* ‘зазомбована людина’, *пресак* ‘група м’язів живота людини; прес’ та ін.), **-іст** (*шлангіст* ‘той, хто ухиляється від роботи; нероба; ледар’, *фінгаліст* ‘особа, яка ставить синці під оком (фінгали)’ та ін.). Пор. у контекстах: *Учора на перерві ми з другом устигли провести в настільний теніс тільки одну катку* (РММ); *Це все зачесон! Він вводить в оману. З таким зачесоном і Іво Бобул став привабливим ...* (Інт); *Дехто перемотував онучу на нозі, тримаючись за плече товариша і носакон намацуючи халяву чобота; загнані, дикуваті, в арештанськи довгих шинелях, батожили недобрими поглядами; у-у, синок, попеня, шлангіст, хрестоносець!* (Є. Пашковський). Цікаво, що в низці соціалектизмів молодь замінює первинні суфікси на інші. Засвідчено, що ця субституція є двох планів: як заміна питомих українських суфіксів іншомовними (*зачіс-к-а* – *зачес-он*, *амрикан-ець* – *америк-ос*), так і навпаки (пор.: *маж-ор* – *маж-ик* ‘молодик багатих або впливових батьків, який веде розкішний і розгнуданий спосіб життя’, *фаш-ист* – *фаш-ик*).

Відомо, що в усному розмовному мовленні люди намагаються економити лінгвальну енергію, а тому часто скорочують речення і слова. Це особливо характерно для молодіжного жаргону, у якому є чимало нових слів, утворених безафіксним способом деривації: *проц* (від *процент*), *тел* (від *телефон*), *ава* (від *аватар*) ‘невелике статичне або анімоване зображення (часто обмежене розміром у певне число пікселів і / або байтів), що використовується для персоналізації користувача будь-яких онлайн-сервісів’, *ігнор* (від *ігнорувати*), *ок* (від *окей*) та ін. Пор.: *Мабуть я не люблю інтриги і тому поставила свою реальну фотку на аву* (Інт); *Поради не давати хабарів за залік, не брати гречку й не плутати ліфт із туалетом стикаються з потужним ігнором* (Пр); *Ти не мусиш зайняти перше місце, та й друге тобі ні до чого, казав він якомусь хлопцеві зі стрибків у довжину, займи третє – і все буде ок. Доктор Еріксон знав, що коли хлопець відразу виграє золоту або срібну медаль – його кар’єрі капут* (С. Андрухович).

Одним із важливих засобів економії мовних зусиль у соціальному діалекті молоді виступає універбація, пор.: *студак* ← *студентський квиток*, *Пузатка / пузатка* ← “*Пузата хата*”, *нулівка* ← *нульова пара*, *днюха* ← *День народження* тощо. Напр.: *Сьогодні ми з друзьбанами досить смачно пообідали в Пузатці на Подолі* (РММ); *Днюха Style* або *День народження в бібліотеці* (Інт).

Також законом економії мовної енергії спричинена поява в аналізованому жаргоні досить значної кількості нових одиниць, утворених абрєвіацією: *лкз / елказе* ‘лінгвокраїнознавство’; *СУЛМ / СУЛЕМЕ* ‘сучасна українська літературна мова’; *спс / еспеес* ‘спасибі’; *хз / хезе* ‘хто його знає; хтозна’; *ензе* ‘ні за що’; *нзн* ‘не знаю’; *гп / гепе* ‘гідотна потвора’; *ВасФе* ‘Василь Федрович’ та ін. Пор. у контекстах: *Я сьогодні не йду на пари з елказе* (РММ); “*Хезе*” *від тернопільської молоді* (Інт); *ВасФе захворів, і сьогодні фізри не буде* (РММ).

В останні роки помічено, що молодіжні соціолектизми активно творяться шляхом основоскладання, що дає змогу сказати коротше, дотепніше і стилістично виразніше: *парохід* ‘той, хто відвідує пари’; *парогуль* ‘той, хто пропускає заняття’; *довбогриз* ‘дурень’; *понторіз* ‘той, хто поводить себе виключно, зухвало, намагаючись привернути до себе увагу; хвалько’; *трудо-*

льот / туболіт ‘безхатько, волоцюга’; *скотовоз* зневажл. ‘автобус, маршрутне таксі’; *борщохльоб / борщехльоб* зневажл. ‘рот’; *мордогляд* ‘дзеркало’ та ін. Пор. у контекстах: *Ще один плюс Astra – машина настільки непримітна, що її не купують ні “гонцики”, ні “понторізи”* (РММ); А так за що платити? За *скотовози*? Крім того, ніхто не моніторить пасажиропотік (Інт); *Пора якийсь канал організувати, заткнути без бухалова борщохльоби...* (Є. Пашковський). Як бачимо з наведених прикладів і ще ряду не поданих одиниць зібраного фактичного матеріалу, значний корпус із-поміж молодіжних жаргонізмів-неологізмів становлять назви осіб, що свідчить про потужну тенденцію до антропоцентризму в аналізованому соціолекті.

Відзначаємо, що в сучасному молодіжному жаргоні прикметників-неологізмів налічується невелика кількість порівняно з іменниками. Уворюються вони суфіксальним способом за допомогою традиційних питомих формантів *-ов-* / *-ев-* (*бестовий* ‘найкращий’, *трешевий* ‘який характеризується відмовою від стандартів, повним запереченням загальноприйнятих норм (стиль в одязі, поведінці людей та ін.), життям без меж і обмежень’), *-н-* (*суперний* ‘найкращий’, *кульний* ‘гарний, модний, престижний, вражаючий, захопливий’), *-уват-* (*бикуватий* ‘який має невисокий розумовий рівень, але сильний і агресивний, самовпевнений чоловік’), *-езн-* (*бомбезний* ‘розкішний, чудовий, захопливий, грандіозний, потужний; який зумовлює вибух емоцій, позитивну оцінку’) та ін. Напр.: *Але Олег Скрипка вирішив не йти по стопах колег, які випускають “бестовий” альбом з 100500 частин, коли з них вже сиплеться труха* (Інт); *Терезка спробувала уявити собі людину, яка випадково натрапить на цей гербарій. Сиділи собі хлопець і дівчина, подумає він, з одного класу. Прийшли, мовляв, після уроків, посидіти, побазарити. Він – бикуватий і самозакоханий, вона – ... вперта* (Л. Дереш).

У молодіжному соціолекті, за нашими даними, функціонує невеликий корпус дієслів-неологізмів, порівняно з іншими лексико-граматичними класами слів, утворених переважно суфіксальним способом із використанням відомих національних формантів *-и-* (*селфити* ‘фотографувати себе’, *хайпити* ‘піарити,

створювати надмірну популярність, ажіотаж аж до істерики, навколо чогось’, *чїлити / чїлити* ‘релаксувати, відпочивати, нічого не робити’), *-ну-* (*дзенькнути, брякнути* ‘зателефонувати’, *-а-* (*спїкати* (від англ. *speak*) ‘говорити’, *глюкати* ‘працювати з перебоями (про програму, комп’ютер), із помилками’), *-ува-* / *-юва-* (*пензлювати* ‘іти, прямувати’). Пор.: *Бодьо, досить уроки вчити, давай краще чїлити* (з усного мовлення школярів); *Випив пива і роздаю (жалко, що інтернет глюкає)* (Інт).

Помічено, що прислівників-неологізмів в аналізованому соціолекті утворено найменше: *кульно* ‘гарно, модно, престижно, вражає, захоплює’; *лайтово* ‘легко’; *ізічно* ‘легко’. Напр: *Відео знято кульно!* (РММ).

Характерно, що сучасна молодь полюбає активно використовувати для творення нових слів лексико-семантичний спосіб деривації. Корпус таких неосемантів є досить значним. У процесі семантичної деривації значну роль відіграють перенесення за подібністю. Засвідчено найрозноманітніші види метафор: *русалка* ‘дівчина’, *покемон* ‘хлопець’, *фреш* ‘першокурсник у виші’, *макіяж* ‘синці на обличчі’, *дріт* ‘телефон’, *сканувати* ‘списувати’, *кашляти* ‘говорити, розмовляти’ та ін. Напр.: *Артем, фрешфест? (всі фреші уже автоматично запрошені!) про формат деталі будуть публікуватись ближче до зустрічі:3. Аліна, хто такі “фреші”? Артем, першокурсники!) Ми в Могилянці називаємо вас фрешами :)Тому ж і фрешфест:3* (Інт). Деякі соціолектні неосеманти у мовленні молодіжної субкультури утворено на основі метонімії: *шумахер* ‘той, хто любить швидко їздити (нерідко порушуючи правила дорожнього руху)’, *хмельницький*, *богдан* ‘грошова купюра номінальною вартістю 5 гривень’, *скворода* ‘грошова купюра номінальною вартістю 500 гривень’ та ін., пор.: *Неадекватним шумахерам на старому фольксвагені вдалося проїхати всі переешкоди, включаючи навіть – перекриті поліцією дороги!* (Т); *Що ти мені богдана сунеш?! Дай дороговартіснішу банкноту* (РММ). Помічено, що такі субстандартні одиниці, оскільки вони стилістично марковані та місткі (економія мовних зусиль), поступово проникають в інтержаргон і в розмовне мовлення.

Зафіксовано цікавий випадок відфраземної деривації. Так, на основі усталеної одиниці *бути під каблуком у жінки (дівчини)* внаслідок еліпטיзації утворено молодіжний жаргонізм *каблук* ‘чоловік, який повністю підпорядковується дружині або хлопець – дівчині’. Крім номінативної функції, цей соціолектизм виражає негативну маркованість – несхвальності і зневаги. У розмовно-експресивному мовленні йому відповідає синонім-дублет *підкаблучник*.

2. Іноземні мови. За нашими даними, із-поміж неологізмів іншомовні входження, не зафіксовані словниками, посідають другу позицію в аналізованому жаргоні й також є досить чисельними. Адже останнім часом іноземні мови мають усе більший вплив на молодіжну субмову. Серед них майже 90 % займають англіцизми й американізми. Це зумовлено тим, що нині англійська мова посідає домінуювальну позицію в світі як засіб міжнародного спілкування, активно входить у сучасне мовлення українців. Характерно, що ця мова в молодіжному середовищі є престижною і навіть найбільш модною, а тому перспективною для студіювання. Закономірно, що чимало жаргонізмів, які побутують у середовищі школярів, учнів професійно-технічних училищ, студентів, курсантів, – це слова, запозичені з англійської мови та її американського варіанта в готовому вигляді та функціонують переважно як варваризми: *хейтер* (з англ. *hater* – *ненависник*) ‘людина, яка ненавидить й осуджує все і всіх, хто їй не подобається або *агресивно реагує на будь-яку інформацію, яку вона тільки бачить*; недруг’; *тічер / тичер* (з англ. *teacher*) ‘учитель’; *ізі* (з англ. *easy* – *легко*) ‘легко, без зусиль, не стомлюючись; заіграшки’; *хайн* (з англ. *hype* – *ажіотаж, нав’язлива реклама*) ‘1) інтенсивна і нав’язлива реклама, розкручування; піар; значна увага, захват, галас, істерика довкола когось або чогось; 2) те, що нині модно’; *гайс* (з англ. *guys*) ‘хлопці, чуваки’ та ін. Пор.: *Розпізнати хейтера легко. У тексті переважають емоції, а в словах підступ* (Інт); – *Привіт, гайс! Як справи?* (РММ). Цікаво, що їх розуміють і відтворюють навіть ті, хто ніколи не вивчав англійської мови та не був у Великій Британії, Сполучених Штатах Америки, Канаді, Австралії.

Зібраний матеріал засвідчив, що нововходжень із інших мов, якими починає активно послуговуватися молодь, порівняно з англіцизмами, небагато. Це жаргонізми-новозапозичення з російської (*допка* (скорочення від рос. *дополнительная сессия*)

‘перескладання заліків та іспитів у додаткову сесію’, *жиза* (усічена форма від рос. *жизнь*) ‘життя’, *деер* (скорочення від рос. *День рождения*) ‘День народження’; німецької (*цвай* (*Zwei*) ‘оцінка «двійка»’, *натюрліх* (*natürlich*) ‘звичайно, очевидно, натурально’); іспанської (*чіка* (*chica* ‘молода дівчина’)); французької (*шарман* (*charmant*) ‘чарівний, вишуканий’), китайської (*феншуй* (風水 *fēngshuǐ* – дослівно ‘вітер і вода’) ‘чудово, неперевершено’) мов. Але останнє слово ввійшло до лексичного складу української мови зі значенням ‘давнє китайське містичне вчення про гармонійне життя людини у Всесвіті, даоська практика символічного освоєння простору; що-небудь розміщене продумано і чітко’, а вже в молодіжному жаргоні було пересмислене завдяки певним асоціаціям і набуло іншої семантики. Пор. у контекстах: *Скажіть будь-ласка, якщо я потрапив на допку, це впливає на стипендію, просто якщо я здам на допці екзамен на 3, в мене буде середній бал 4, в деяких інститутах, якщо попав на допку, то стипендії точно вже не буде?* (Інт); *Братан схопив сьогодні цвай із вищмат (з усного мовлення студентів); – Як воно нічого?! – У мене все феншуй!* (РММ).

3. Вхідження з інших жаргонів. Передусім, це нові жаргонні одиниці з комп’ютерного соціолекту, оскільки в інформаційну добу швидко розвиваються комп’ютерні технології і сучасна молодь підтримує науково-технічний прогрес, не уявляє свого життя без ПК, ноутбука, планшета та активно послуговується ними: *ноут* ‘ноутбук’, *живність* ‘вірус’, *млинець* ‘носіє інформації у формі круглої пластини, покритої шаром матеріалу, призначений для запам’ятовування і відтворення інформації; компакт-диск’, *масдай* ‘крайній ступінь невдоволення’, *гамать* ‘грати’, *задротити* ‘фанатично грати в комп’ютерні ігри’ тощо. Напр.: *Давай виберемо бестовий ноут для подарунку братану!* (РММ).

Захоплення молодих людей спортом (особливо футболі) було й залишається на всі часи, а тому проникнення одиниць цього соціолекту – досить характерне явище: *пеналь* ‘одинадцятиметровий штрафний удар; пенальті’; *сейвити* ‘рятувати свої ворота від неминучого гола у футболі, гандболі, хокеї та ін. (про воротаря)’; *глар* ‘уболівальник, який не має улюбленої команди та переважно гостро переживає за команду-фаворита’; *Кріш* ‘футбо-

ліст Кріштіану Роналду душ Санташ Авейру»; *треша, трега* 'навчання, вправи для вдосконалення навичку, майстерності; тренування' та ін. Пор.: *Кріш оконфузився, бо не забив пеналь* (РММ); *Деня вчора отримав невелику травму на треші* (РММ).

Не менше зацікавлення виявляє молодь і щодо автомобілів і всього, пов'язаного з ними, а також цим жаргоном, яким вона активно послуговується: *підрізати* 'несподівано стрімко обігнати який-небудь транспортний засіб (переважно автомобіль), перешкоджаючи його подальшому рухові та створюючи аварійну або близьку до неї ситуацію на дорозі'; *ламба / Ламбо* 'спортивний автомобіль італійської компанії «Ламборіні»'; *горцик* 'циліндр'; *гідрач* 'гідравлічний пристрій для підсилення потужності дії на важелі керування машин і механізмів' тощо. Напр.: *Наше авто з російськими номерами часто-густо підрізають, притискають до обочини і облаюють із вікон чуваки з почепленими акурат після остаточного оголошення результатів виборів (Ааааа! Лучше позна, чем нікагда а а!!) помаранчевими стрічками* (І. Карпа); *“Ламбо” кашляє. Шини скриплять. Відчувається ядучий запах паленої гуми* (Інт).

Важливою і невід'ємною частиною життя сучасного підрастаючого покоління є музика та відповідний соціальний діалект, одиниці якого активно проникають і побутують у мовленні молодих людей: *кубик-рубик / кубік-рубік* 'пісня, у якій повторюються ті самі слова і яка не має змісту, а є лише ритмом'; *солянка* '1) сольний концерт поп-виконавця; 2) суміш різних музичних напрямів, стилів, виконавців тощо'; *рок-н-ролити* 'танцювати під рок-н-рол, розважатися'; *звучара* 'потужний звук' та ін. Пор.: *А кар'єра “Лазарету” тимчасом розвивалася блискавично. Не встигли вони створити перший альбом і дати два пробні концерти в сусідній із Льошиним будинком США № 45, як їм запропонували взяти участь у роковій “соляниці” на вело-треку СКА, потім – у концерті перед Оперним театром, у приміщенні Львівської філармонії...* (Н. Сняданко).

На нашу думку, переважна більшість наведених вище і подібних жаргонізмів швидко “розкручується” та набуває статусу інтержаргонізмів, тобто вони стають сленгізмами.

4. Запозичення із кримінального аргю. Певній частині молоді здається, що використання таких слів у мовленні підкреслює їх дорослість, “крутизну”, підвищує їхній соціальний статус серед однолітків. Так, останнім часом в аналізованому соціолекті почав активно побутувати негативнооцінний неологізм *зашквар* із місткою семантикою ‘ідіотизм, ганьба, безумство, щось недолуге, неприйнятне і немодне’. Це слово проникло в молодіжний жаргон із кримінального аргю, де *заішкваритися* означає ‘зганьбитися’. Пор. у розмовах молоді: *Нині носити сандалі не на босу ногу, а в шкарпетках – це повний заішквар* (РММ). Ще одним прикладом слугує семантичний жаргонізм-неологізм *череп* ‘відмінник’, утворений на основі кримінального арготизму, який має два значення: ‘1) голова; 2) татуювання, що свідчить про належність особи до еліти злочинного світу’.

Безсумнівно, існують ще й інші, менш важливі, джерела поповнення лексичного складу молодіжного жаргону, але в цій статті ми обмежилися аналізом лише головних.

Висновки. Отже, “жаргонний бум” в українській мові на початку ХХІ ст. зумовлений впливом як екстра-, так і інтралінгвальних чинників. Зібраний і проаналізований фактичний матеріал засвідчив, що найбільш динамічно в цей період розвивається, трансформується, постійно змінюється й оновлюється саме молодіжний жаргон. Він інтенсивно збагатився в останні два десятиліття передусім неологізмами, основними джерелами яких були – словотворення на основі питомих і запозичених дериваційних ресурсів, іноземні мови, інші жаргони, кримінальне аргю.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Процеси оновлення словникового складу молодіжного соціолекту є надзвичайно інтенсивними, а тому потребують подальшого ґрунтовного вивчення у структурно-семантичному, функціонально-стилістичному й когнітивному аспектах.

ЛІТЕРАТУРА

Ставицька Л. Аргю, жаргон, сленг / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 348 с.

REFERENCES

Stavyczka L. (2005) Argo, zhargon, sleng [Argo, jargon, slang]. Kyiv: Krytyka, 348 p. (in Ukrainian).

Oleksandr Styshov, Doctor of Philology, Prof.
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv

**Sources of expanding of the youth jargon in Ukrainian
at the beginning of the XXI century**

The article focuses on one of the important layers of the lexical system of the national Ukrainian language at the beginning of the XXI century, namely the youth jargon neologisms. The recording of the spoken language of young people (schoolchildren, students of vocational schools, university students, cadets, etc.) as well as texts from the Internet and contemporary Ukrainian journalism and fiction served as the material of the present study. The body of newly formed slang words under analysis comprises more than 200 units. The author defines and analyses the main sources of the mentioned units' enrichment. The most effective among them is the word formation on the basis of specific and borrowed derivative sources. It has been shown that within the analyzed period the youth jargon neologisms are mostly enriched by nouns-neologisms formed, in particular, by means of suffixation, univerbalization, abbreviation, compounding, lexico-semantic derivation or without any affixes at all. Newly formed adjectives, verbs and adverbs, being not numerous in comparison with nouns-sociolects of youth, are coined primarily by suffixation. Another effective source of the youth social dialect enrichment is their direct entry into Ukrainian from foreign languages, such as English, Russian, German, Spanish, French, and Chinese. Among these new borrowings English loan words prevail. Besides, a certain part of the youth neologisms has penetrated into speech of the young people from other jargons, such as computer, sports, automobile jargons. Some new units of the analyzed sociolect have come into use (mainly with a change in semantics) from a less effective source, i.e. a criminal argot.

Key words: youth, jargon, sociolect, neologism, word formation, derivation, semantics, argot.

Стаття надійшла до редколегії 04.02.19